

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas sayısı:1973/45

Karar sayısı:1974/7

Karar Günü:26/2/1974

Resmi Gazete tarih/sayı:29.5.1974/14899

İtiraz yoluna başvuran: Karlıova Asliye Ceza Mahkemesi.

İtirazın konusu : 8/5/1973 günlü, 14529 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan ve yayımı tarihinden 30 gün sonra yürürlüğe giren (1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında) ki 30/4/1973 günlü, 1711 sayılı Kanunun geçici maddesinde yer alan "şu kadar ki bu kanunla eklenen 113/A maddesi..... kanunun yürürlüğünden önce mevcut dava ve işlerde de uygulanır." kuralının Anayasa'nın 33. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı olduğu yolundaki Cumhuriyet Savcısının görüşünü benimseyen mahkeme Anayasa'nın değişik 151. maddesine dayanarak Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

I- OLAY:

Karlıova Asliye Hukuk Mahkemesinin 23/5/1969 günlü, 1969/35-2 sayılı ihtiyatî tedbir kararına konu olan taşınmaza tedbire aykırı olarak tecavüz ettiği yolundaki şikâyet üzerine Cumhuriyet Savcılığının 1973/78-36-13 sayılı, 18/5/1973 günlü iddianamesi ve Karlıova Sulh Ceza Mahkemesinde yargılanarak Türk Ceza Kanununun değişik 526. maddesinin birinci fıkrası uyarınca cezalandırılması istemi ile sanık hakkın da kamu davası açılmış ve dava Sulh Ceza Mahkemesinin 1973/17 esas sayısını almıştır. İddianameye göre suç tarihi 30/4/1973 tür. İlk duruşmanın yapıldığı 13/6/1973 gününde, 1711 sayılı Kanun 8/5/1973 günün de yayınlanıp 30 gün sonra yürürlüğe girmiş; bu kanunun 2. maddesiyle 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa, 113. maddeden son ra eklenen 113/A maddesinde ihtiyatî tedbir kararının uygulanması dolayısıyla verilen emre uymayan veya o yolda alınmış tedbire aykırı davranışta bulunan kimseler için, Türk Ceza Kanununa göre daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, bir aydan altı aya kadar hapis cezası saptanmış ve geçici maddede bu ceza kuralının kanunun yürürlüğünden önce mevcut dava ve işlerde de uygulanması öngörülmüş bulunması yüzünden yeni bir durum oluşmuştur. Bu yeni durum karşısında mahkeme görevsizlik kararı vermiş; İş Karlıova Asliye Ceza Mahkemesine aktarılacak bu mahkemenin 1973/27 esas sayısını almıştır.

Asliye Ceza Mahkemesindeki 21/8/1973 günlü ikinci duruşmada Cumhuriyet Savcısı, 1711 sayılı Kanunun geçici maddesindeki 113/A ceza maddesinin kanunun yürürlüğünden önce mevcut dava ve işlerde uygulanmasını öngören kuralın Anayasa'nın 33. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı olduğu görüşünü ileri sürmüştü; bu görüşü benimseyen mahkeme Anayasa'nın 151. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulmasına ve yargılamanın başka güne bırakılmasına karar vermiştir.

III- YASA METİNLERİ:

1- İtiraz konusu Kanun kuralı:

1711 sayılı Kanunun konu ile ilgili 2. maddesi ve itiraz konusu kuralı kapsayan geçici maddesi 8/5/1973 günlü, 14529 sayılı Resmî Gazete'deki metne göre şöyledir :

"Madde 2- 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 113 üncü maddesinden sonra aşağıda yazılı 113/A maddesi eklenmiştir:

"Madde 113/A- İhtiyatî tedbir kararının uygulanması dolayısıyla verilen emre uymayan veya o yolda alınmış tedbire aykırı davranışta bulunan kimse, eylemi T.C.K. na göre daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, ait olduğu ceza mahkemesince bir aydan altı aya kadar hapisle cezalandırılır."

"Geçici Madde- 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu Kanunla değiştirilen hükümlerinin ancak kanun yürürlüğe girdikten sonra açılacak davalarda uygulanması mümkündür. Şu kadar ki, bu kanunla eklenen 113/A maddesi ile 176, 289 ve 507 inci maddelerde değişiklik yapan hükümler, kanunun yürürlüğünden önce mevcut dava ve işlerde de uygulanır.

Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut davalar bakımından, 409 uncu madde hükmü, bu maddedeki süreler kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay sonra işlemeye başlamak suretiyle uygulanır."

2- Türk Ceza Kanununun konu ile ilgili 526/1. maddesi:

Türk Ceza Kanununun konu ile ilgili bulunan 28/9/1971 günlü, 1490 sayılı Kanunla değişik 526. maddesinin birinci fıkrası - Beşinci Tertip Düstur, Cilt 10, Üçüncü Kitap, sayfa 3407 deki metne göre - şöyledir :

"Madde 526/1- Selâhiyetli makamlar tarafından adlî muameleler dolayısıyla yahut âmme emniyeti veya âmme intizamı veya umumî Hıfzıssıhha mülâhazasıyla kanun ve nizamlara aykırı olmayarak verilen bir emre itaat etmeyen veya bu yolda alınmış bir tedbire riayet eylemeyen kimse, fiil ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde, bir aydan üç aya kadar hafif hapis veya ikiyüz elli liradan beşyüz liraya kadar hafif para cezasıyla cezalandırılır."

3- Dayanılan Anayasa kuralı:

Anayasaya aykırılık görüşünü desteklemek üzere Cumhuriyet Savcısının ve mahkemenin üçüncü fıkrasını ileriye sürdüğü Anayasa'nın 33. maddesi aşağıda yazılı olduğu gibidir.

"Madde 33- Kimse işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilinden dolayı cezalandırılamaz.

Cezalar ve ceza tedbirleri ancak kanunla konulur.

Kimseye, suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Kimse, kendisini veya kanununun gösterdiği yakınlarını suçlandırma sonucu doğuracak beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.

Ceza sorumluluğu şahsîdir.

Genel müsadere cezası konulamaz."

IV- İLK İNCELEME :

I- 22/10/1973 günlü karar :

Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15. maddesi uyarınca 22/10/1973 gününde Muhittin Taylan, Avni Givda, Sait Koçak, Kemal Berkem, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Ahmet Akar, Halit Zarbun, Ziya Önel, Abdullah Üner, Kani Vrana, Lûtfi Ömerbaş, Şevket Müftügil, Nihat O. Akçakayalıoğlu ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun katılmalarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında

Esas sayısı:1973/45

Karar sayısı:1974/7

22/4/1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 27. maddesine göre dosya içindekilerin konu ile ilgili bölümünün onanlı örneklerinin gönderilmesi gerekirken aslının yollandığı anlaşılmış ve aykırılık giderilmek üzere dosyanın mahkemeye geri çevrilmesine 22/10/1973 gününde 1973/30-34 sayı ile ve oybirliğiyle karar verilmiştir.

2- 13/12/1973 günlü karar:

Mahkemece işin yeniden Anayasa Mahkemesine gönderilmesi üzerine 13/12/1973 gününde Muhittin Taylan, Avni Givda, Sait Koçak, Kemal Berkem, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Halit Zarbun, Ziya Önel, Abdullah Üner, Kani Vrana, Muhittin Gürün, Lûtfi Ömerbaş, Şevket Müftügil, Nihat O. Akçakayalıoğlu ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun katılmalarıyla yeniden yapılan ilk inceleme toplantısında Anayasa Mahkemesinin 22/10/1973 günlü, 1973/30-34 sayılı kararı gereğinin yerine getirildiği ve dosyanın eksikliği bulunmadığı anlaşıldığından Anayasa'nın değişik 151. ve 44 sayılı Kanunun 27. maddelerine uygunluğu görülen işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ :

İtirazın esasına ilişkin rapor, Karlıova Asliye Ceza Mahkemesinin 24/11/1973 günlü, 1973/27 sayılı yazısına bağlı olarak gelen 21/8/1973 günlü karar ve ekleri; iptali istenen ve konu ile ilgisi bulunan yasa kuralları, Anayasa'ya aykırılık görüşüne dayanaklık eden Anayasa ilkeleri, bunlarla ilgili gerekçeler ve başka yasama belgeleri; konu ile ilişkisi bulunan öteki metinler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

"İhtiyatî tedbir kararının uygulanması dolayısıyla verilen emre uymama veya o yolda alınmış tedbire aykırı davranışta bulunma" nın kendine özgü cezası bulunan bir yasak eylem haline geliş 8/5/1973 gününden otuz gün sonra yürürlüğe giren 30/4/1973 günlü 1711 sayılı Kanunun 2. maddesiyle oluşmuştur. Eylemin cezası, Türk Ceza Kanununa göre daha ağır bir cezayı gerektirmiyorsa, bir aydan altı aya kadar hapidir.

Daha önce bu gibi eylemler Türk Ceza Kanununun 28/9/1971 günlü, 1490 sayılı Kanunla değişik 526. maddesinin birinci fıkrasındaki "selâhiyetli makamlarca adlî muameleler dolayısıyla kanun ve nizamla aykırı olmayarak verilen bir emre itaat etmeme veya bu yolda alınmış bir tedbire riayet eylememe" deyiminin kapsamı içinde görülmekte idi. Ceza; eylem ayrı bir suç oluşturmamışsa, bir aydan üç aya kadar hafif hapis veya ikiyüz elli liradan beşyüz liraya kadar hafif para cezası idi.

Görülüyor ki Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa 1711 sayılı Kanunun 2. maddesiyle eklenen 113/A maddesi böyle bir eyleme verilebilecek cezayı artırmış ve yine 1711 sayılı Kanunun geçici maddesindeki itiraz konusu kural ağırlaşan cezanın Kanunun yürürlüğe girmesinden önce işlenmiş suçlara da uygulanmasını zorunlu kılmıştır.

Anayasanın cezaların kanunî ve şahsî olmasını öngören ve zorlama yasağı getiren 33. maddesinin üçüncü fıkrasına göre ise kimseye, suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez, itiraz konusu kuralın bu ilkeye aykırı düştüğü apaçık ortadadır. Yine bu kuralın Anayasanın 2. maddesindeki Hukuk Devleti ilkesiyle bağdaştırılması düşünülemez.

Şu duruma göre 1711 sayılı Kanunun 2. maddesiyle Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa eklenen 113/A maddesinde yazılı cezanın kanunun yürürlüğe girmesinden önceki dava ve işlerde de uygulanmasını öngören kuralı oluşturan 1711 sayılı Kanunun geçici maddesindeki "bu kanunla

Esas sayısı:1973/45

Karar sayısı:1974/7

eklenen 113/A maddesi ile..." deyiminin, oluşturduğu kuralın Anayasanın 2. ve 33. maddelerine aykırı bulunması dolayısıyla, iptal edilmesi gerekir.

VI- SONUÇ :

1711 sayılı Kanunun geçici maddesindeki 113/A maddesinin kanunun yürürlüğünden önce var olan dava ve işlerde de uygulanmasına ilişkin kuralın Anayasaya aykırı olduğuna ve geçici maddede bu kuralı oluşturan (bu kanunla eklenen 113/A maddesi ile) deyiminin iptaline 26/2/1974 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan
Muhittin Taylan

Başkanvekili
Avni Givda

Üye
Kemal Berkem

Üye
Şahap Arıç

Üye
İhsan Ecemiş

Üye
Ahmet Akar

Üye
Halit Zarbun

Üye
Abdullah Üner

Üye
Kâni Vrana

Üye
Ahmet Koçak

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Şevket Müftügil

Üye
Nihat O.
Akçakayalıoğlu

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu